

ปาฐกาพิเศษ

เรื่อง

“แนวทางการวิจัยตามโครงการความร่วมมือทางวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์
ระหว่างไทย-อินเดีย”

โดย

นายจิระศักดิ์ ธเนสนันท์ อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอินเดีย

วันที่ 6 พฤศจิกายน 2552

ณ ห้องประชุม 515 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เรียน ท่านที่ปรึกษา อาจารย์โสภณา ท่านคณาจารย์ทั้งหลาย

ท่านนักวิชาการและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมมีเวลาพูด 45 นาที ความจริงแล้ว 45 นาทีเป็นเวลาที่ค่อนข้างจะยาวสำหรับผม เพราะ
เรื่องที่จะให้ผมพูด คือแนวทางการวิจัยตามโครงการความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งความจริงแล้ว
แนวทางด้านสังคมวิทยาค่อนข้างจะยาก อาจารย์โสภณาคงทราบดีตอนที่ทาบถามไปขอให้ผมพูด
ผมรู้สึกตื่นเต้น แนนอนที่สุดหัวข้อที่ผมจะพูดนี้ผมไม่รู้ว่าจะพูดอะไร เพราะว่าจริง ๆ แล้วผมมิใช่
นักวิชาการ ผมคือผู้ปฏิบัติในแนวทางที่ผมเป็นอยู่ทุกวันนี้ หรือที่ผ่านมานี้ในฐานะที่เป็น
เอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐอินเดียผมคือผู้ปฏิบัติ รับผิดชอบนโยบายของรัฐบาลและของนักวิชาการ
ไปปฏิบัติ ฉะนั้นจึงค่อนข้างจะยากสำหรับผม ผมต้องขออนุญาตหากพูดแล้วไม่ถูกใจท่านต้องขอ
โทษด้วย จริง ๆ แล้วผมได้เรียนถามอาจารย์โสภณาทางโทรศัพท์ว่าจะให้ผมพูดเรื่องอะไร ซึ่งท่านก็
กรุณาให้หัวข้อผมมาสองสามหัวข้อคือสังคมของอินเดีย ปัญหาอุปสรรคในการติดต่อกับอินเดีย
มิติทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนาของอินเดีย และความเข้าใจของเราที่มีต่ออินเดีย รวมทั้งบทบาท
ของกระทรวงการต่างประเทศที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างนักวิชาการของไทยได้อย่างไร และจะ
แทนท้ายด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนา นี่คือนิสัยหัวข้อที่อาจารย์โสภณากรุณาบอก
ผมมาขอให้พูด ซึ่งก็ยินดีอย่างยิ่ง ผมคิดว่าอย่าฟังผมฝ่ายเดียวเลย เรามาคุยกันดีกว่านะครับ
ระหว่างที่ผมพูดไป อาจารย์มีอะไรจะแทรก หรือจะถาม หรือจะเสริม ผมยินดี เพื่อความสบายๆ
ผมจะได้ไม่รู้สึกลุกตื่นตื่นเกินไป

หากพูดถึงประเทศอินเดีย อาจารย์ทั้งหลายที่ได้รับทุนและไปอยู่ประเทศอินเดีย จะรู้เลยว่าอินเดียเขาทำตัวยิ่งใหญ่อย่างไร เขารู้สึกตัวเอง หรือว่าเขาทำตัวเองว่าเขายิ่งใหญ่ในภูมิภาคเอเชียได้ และยิ่งใหญ่ในเอเชีย ซึ่งเขาทำอย่างนั้นเพราะมีประเทศในเอเชียที่ยิ่งใหญ่อีกประเทศหนึ่งคือจีน ซึ่งเขาต้องคอยระวังหรือคอยเฝ้ามองอยู่เสมอ ฉะนั้นแล้ว เราเองเมื่อไปอยู่ที่นั่น เราจะรู้เลยว่าเขารู้สึกกับประเทศไทยอย่างไร เขาเห็นคนไทยเป็นอย่างไร แน่นนอน ในมิติต่างๆ ที่ผมจะเรียนให้ทราบต่อไปนะครับ ในความรู้สึกของคนไทยเราเองต่างหากที่รู้สึกว่าการที่ประเทศอินเดียไม่ได้เป็นอย่างที่เขาคือ เราเองต่างหากที่รู้สึกอย่างนั้น อย่างคนไทยทั่วไป อินเดียก็แค่อินเดียนั่นแหละ ความเป็นประเทศใหญ่ก็ยังไม่ค่อยเท่าไร ที่ผมพูดในที่นี้ผมจะพยายามพูดในเรื่องที่ผมเห็น จากประสบการณ์ของผมที่ไปอยู่ที่นั่นมาเกือบหกปี ผมเป็นทูตไทยที่อยู่ประเทศอินเดียนานที่สุดในประวัติศาสตร์ประเทศไทย ผมจะพูดจากประสบการณ์และจากสิ่งที่ผมได้เห็นที่อินเดียเป็นอย่างไร และเขาทำตัวอย่างไร

เราก็ทราบกันดีแล้วว่าอินเดียเป็นประเทศเก่าแก่สาม-สี่พันปีเหมือนกัน ไม่ต่างจากจีน คือเขาบอกว่าเขาไม่มีอะไรต่างจากจีน ถ้าพูดถึงความเก่าแก่ เขาเก่าแก่ พูดถึงวัฒนธรรม เขามีวัฒนธรรมที่สวยงามและเก่าแก่ พูดถึงศาสนา เขาเป็นแหล่งศาสนาในโลกนี้ทุกศาสนา แต่ถ้าหากพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับประเทศไทย เราถือว่าเป็นมิตรที่ดีของอินเดียในสายตาของคนอินเดีย เพราะว่าเราเริ่มมีความสัมพันธ์ทางทูตกับประเทศอินเดียก่อนที่ประเทศอินเดียจะได้รับเอกราช เรามีความสัมพันธ์ทางการทูตกับอินเดียเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2490 อินเดียได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2490 เราแสดงความเป็นมิตรทำให้อินเดียเห็นว่าเรามีความสนิทสนมและนับถืออินเดียอย่างไร หรือใกล้ชิดกับอินเดียขนาดไหน ในปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินเดียผมคิดว่าอยู่ในตำแหน่งที่ดีมากเพราะเราเป็นประเทศแรกนอกเอเชียใต้ที่ประเทศอินเดียทำ FTA ด้วย นี่หมายถึงทางด้านเศรษฐกิจ เขาก็เห็นว่าเราน่าจะเป็นตัวขับเคลื่อนที่ดีทางด้านเศรษฐกิจของอินเดีย แต่แน่นอนอินเดียไม่ทำอะไรโดยไม่หวังประโยชน์ อินเดียใช้ประเทศไทยเป็นฐาน ใช้ประเทศไทยเป็นตัวอย่างเพื่อจะทำ FTA ระหว่างอินเดียกับอาเซียน นั่นคือขนมก้อนใหญ่ที่เขามองอยู่ข้างหน้า นี่แหละครับอินเดียเป็นอินเดียอย่างนี้

เรื่องความร่วมมือระหว่างไทยกับอินเดียเรามีเกือบทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม ทุกอย่างเรามีกับเขาหมดเลยครับ แต่สิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เรามีแล้วไม่ค่อยเอามาใช้ มีการลงนาม MOU กันแล้วก็วางไว้ตรงนั้นเป็นส่วนใหญ่ นี่ผมพูดในฐานะผู้ปฏิบัติไม่ได้มาบอกว่าอะไรไม่ดี อะไรดี ผมในฐานะผู้ปฏิบัติพยายามที่จะเป็นตัวเร่ง อะไรที่สามารถปฏิบัติได้ ถ้าเราจะมองว่าแนวทางความร่วมมือทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ระหว่างไทย-อินเดีย: ทิศทาง ความคาดหวัง และอนาคตจะเป็นอย่างไร จริงๆ แล้วคำว่าอนาคตผมว่าเราทุกคนมองไปข้างหน้าเสมอ เราจะทำอะไรกับอินเดียดี แต่เราต้องกลับมาดูตัวเราสักนิดหนึ่ง ขอโทษนะครับ ผม

ไม่ได้หมายความว่าเราไม่ดีอะไรทั้งสิ้นนะครับ **เรื่องทัศนคติ**เราต้องมามองว่าทัศนคติของคนสองประเทศ ทัศนคติของคนไทยที่มีต่ออินเดีย ผมคิดว่าคนที่ไม่ได้ไปอินเดีย อาจารย์หลายท่านที่อยู่ที่อินเดีย เราจะรู้เลยว่าเมื่อเริ่มพูดถึงประเทศอินเดียเราจะมีทัศนคติที่ไม่ค่อยดี ต้องยอมรับนะครับว่าเรามีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออินเดีย น้อยคนนักที่มีจะมีทัศนคติว่าอินเดียดี **แต่อินเดียจะดีเมื่อเราได้เห็น** ผมเองตอนผมเป็นทูตอยู่ที่แอฟริกาใต้ พอรู้ข่าวว่าจะไปเป็นทูตที่อินเดีย ผมรู้สึกไม่ค่อยสบายใจ มันไม่รู้ทำไมนะครับ บางคนคงเป็นอย่างนี้ รู้สึกไม่ค่อยอยากไป ถ้ามว่าทำไมไม่อยากไป ตอบไม่ได้ ไม่รู้เหมือนกัน อินเดียไม่ดี อินเดียสกปรก อย่างโน้น อย่างนี้ แต่ว่าเราไม่เห็นเราบอกว่าไม่ดีทั้งๆที่เรายังไม่เห็น แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ผมบอกว่าอินเดียดึ้นะครับ อินเดียก็อยู่ในระดับหนึ่ง แต่ในความรู้สึกของเราต่างหากที่เราารู้สึกว่าอินเดียไม่ค่อยดี ไม่น่าไป ถ้าให้เลือกระหว่างไปประเทศอินเดีย กับไปประเทศไหนประเทศนี้ หรือไปประเทศจีนคนเลือกอินเดียผมนาน้อยนะ นี่เรื่องจริงนะครับ นี่คือทัศนคติที่เราเริ่มต้นกับอินเดียเพราะคนอินเดียสงสัยจะเป็นคนขี้โกง อินเดียสงสัยจะสกปรก คนอินเดียสงสัยจะเจ้าเล่ห์ อินเดียสงสัยจะอย่างนั้น สงสัยจะอย่างนี้ ความสงสัยทั้งหลายเหล่านั้นทำให้เรารู้สึกไม่อยากอยู่ ไม่อยากจะยุ่งกับเขา ไม่อยากจะไป ไม่อยากที่จะเห็น นี่คือสิ่งที่ผมอยากจะเรียนให้ทราบว่าการรับรู้ของผมเป็นอย่างนั้น ผมไปอินเดียทุกๆ ที่ไม่อยากไป แต่ผมเป็นคนที่อยู่ประเทศอินเดียเกือบหกปี คิดดูก็แล้วกันครับ ทำไมผมถึงได้อยู่ที่นั่นได้ถึงหกปี เดียวผมจะเล่าให้ฟังนะครับว่าเป็นอย่างไร

อินเดียมีทัศนคติกับคนไทยอย่างไร ส่วนใหญ่อินเดียเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีกับประเทศไทย รวมทั้งกับคนไทย เพราะว่าหนึ่งคือคนอินเดียที่ไปอยู่ในประเทศไทยวันนี้เป็นรุ่นที่สามแล้วนะครับ เขามาอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว อินเดียเป็นคนที่มิอะไรที่ต่างจากประเทศอื่นคือเขากลับบ้าน เขามีอะไรเขาก็ไปถึงบ้านเขาตลอด ส่งเงินไปบ้าน ส่งลูกไปเรียนที่บ้านเขา ส่งลูกชายไปแต่งงานที่โน่น ส่งลูกสาวไปแต่งงานที่โน่น คืออินเดียเขายังนึกถึงอินเดียตลอดเวลา และข่าวสารที่คนอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยหรือสิ่งที่เขาได้รับจากประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นข่าวสารที่ดีเสมอ ฉะนั้นทัศนคติที่มีอยู่สองทางสองขั้วนี้ ชัดเจนเลยว่าเราไม่รู้สึบดีเท่าไร แต่เขารู้สึกดีกับเรา ฉะนั้นเมื่อวันหนึ่งที่เราจะไปจับมือกับเขาๆ จะรู้สึกอยากทำโน่น อยากทำนี้กับเรา ไม่ว่าเรื่องอะไรทั้งสิ้น อาจารย์เคยไปอยู่ที่อินเดียมาแล้วอาจารย์จะรู้สึกได้เลยว่าเวลาเราพูดอะไรกับเขาๆ โอเคเลย แต่ภายใต้โอเคค่อยๆ คิดนิดหนึ่งว่าโอเคแล้วจะเป็นอย่างไร **นี่คือสิ่งหนึ่งที่บางครั้งเราไม่รู้จกเขาดีจริง โอเคของเรากับโอเคของเขาคนละความหมายกัน** บางทีเราอาจจะหวังสูงมากมายกับเขาเราต้องหวังพอสมควรอย่าไปหวังสูงขนาดนั้น เพราะโอเคของเขาไม่ใช่ตรงนั้นของเรา อันนี้คือสิ่งหนึ่งที่ผมได้รับมาจากการรับรู้ที่นั่น เพราะบางทีเวลาไปติดต่ออะไรต่างๆ นานา ดูมันคล่องไปหมดเลย ดูมันง่ายไปหมดเลย แต่ทุกอย่างเข้าไปหมดเลย ไม่ใช่อย่างที่เราคิดเลย นั่นคือระบบการทำงานของเขาเอง มันช่วยไม่ได้ นี่เป็นวิธีการทำงานของเขา ถ้าพูดถึงทัศนคติ

ของคนสองประเทศก็ต้องเรียนให้ทราบว่าเป็นความแตกต่างกัน คือเราถูกอบรมมาในสังคมของเรา
อย่างนี้ เขาถูกอบรมมาในสังคมของเขา ต้องอย่าลืมนะครับว่า**สังคมของประเทศไทยคือสังคม**
ของคน 65 ล้านคน สังคมของประเทศอินเดียคือสังคมของคนหนึ่งพันหนึ่งร้อยกว่าล้าน
คน แตกต่างกันแน่นอน

หนึ่ง ใครอดทนกว่ากัน เราจะติดต่ोजेराไม่ว่าจะเรื่องการทูต อะไรก็แล้วแต่ เราอยากจะได้
ได้สิ่งที่เราอยากได้เราต้องอดทนให้มากๆ ในขณะที่เราถูกสอนมาว่าถ้าเป็นหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้าก็
โอ เคแล้ว แต่ของเขาหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ไม่พอนะครับ ต้องมากกว่านั้นเขาถึงจะโอ เค อินเดียถ้า
เขาจะให้อะไรเขาก็หมายความว่าเรามีอะไรมาแลกหรือเปล่า นี่เรื่องจริงครับ มันต่างจากเรา ถ้าคิด
ว่าเราให้ได้ เราก็ให้เลย ไม่ต้องแลก แต่อินเดียนี้ทุกอย่างต้องแลก ต้องได้เพราะว่าเขาอยู่กับคน
หนึ่งพันหนึ่งร้อยล้านคน ถ้าเขาไม่ได้ก่อนเขาต้องรอไปอีกพันล้านคน เขาถึงจะได้ ถ้าพูดกันง่ายๆ
ไม่ใช่เพื่ออะไร เพื่อให้มองเห็นภาพที่ชัดเจนของความแตกต่าง ยกตัวอย่าง ผมขออนุญาตเรื่องสัก
หน่อยครับ ไม่ทราบอาจารย์เคยได้ยินจักอินเดียบ้างไหมครับ คือมันบอกถึง character ของคน
เลยนะครับว่าเป็นอย่างไร เรื่องเกี่ยวกับคนอินเดียนั้นเรื่อออกไปกับฝรั่ง เรื่อเกิดลุ่มขึ้นมา อินเดีย
ร้องโวยวายว่าอย่าไม่เป็น ฝรั่งอยู่บนเรือบอกว่า Give me your hand เขาหัดมือเลย ฝรั่งก็ได้ว่า
ต้องพูดว่า Take my hand เขาถึงจะยอมจับมือ เห็นได้ชัดเจนว่าเขาไม่ให้ง่ายๆ นี่บอก character
ของคนอินเดียที่ออกมาทางใจที่คนอินเดียเล่าให้ผมฟัง นี่คือนี่สิ่งผมเอามา apply ได้ว่าเขาเป็น
อย่างไร ฉะนั้น เราคงต้องปรับทัศนคติหนึ่งกับการที่เราจะไปติดต่อกับอินเดีย เราต้องเรียนรู้
เขาให้มากสักหน่อยว่าเขาเป็นอย่างไร ส่วนเรานั้นเป็นสิ่งที่เขาชอบอยู่แล้ว จริงๆ แล้วติดต่อกับเรา
นี่เรายายนะครับ เราเป็นคนที่ไม่ค่อยยอมง เขาให้มาในสิ่งที่เราต้องการเราพอแล้ว เราไม่ต้องการ
มากกว่านั้น แต่อินเดียเท่านั้นยังไม่พอ ต้องเอาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะได้ นั่นแหละคืออินเดีย

มิติทางสังคมวัฒนธรรมในอินเดีย จริงๆ แล้วเราคู่กันเคยกับสังคม วัฒนธรรมอินเดียมาก
ไม่ใช่เฉพาะว่าอินเดียมาอยู่ในประเทศไทยเยอะ แต่ผมจะยกตัวอย่างเรื่องของศาสนา ศาสนาพุทธ
แน่นอนแหล่งกำเนิดอยู่ที่ประเทศอินเดีย เราเข้าถึงพุทธศาสนาเหมือนกับเราเข้าถึงคนอินเดีย
บางส่วน นะครับ ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะอินเดียเขาบอกว่าเขาเป็นประเทศฮินดู คนส่วนใหญ่เป็นคน
ฮินดู รองลงมาเป็นคนมุสลิม อินเดียเป็นประเทศที่มีศาสนามากมายเหลือเกิน เยอะแยะไปหมด
พุทธนี้น้อยเหลือเกินไม่ถึงเปอร์เซ็นต์ แต่ว่าอื่นๆ มากมาย มุสลิม ซิกข์ เซนก็เยอะ มีสารพัดศาสนา
สังคมวัฒนธรรมของอินเดียทำไมมีศาสนามากมาย ผมมานึกเอาเองนะครับว่าคนหมู่มากถ้าไม่
สอนให้คนบำเพ็ญศีล ภาวนาไว้แล้วถ้าจะยุ่ง ผมเคยพูดกับพรรคพวกหลายคนว่าถ้าประเทศไทยมี
คนจนอย่างอินเดียสงสัยจะแย่ แต่คนจนของอินเดียมีเยอะแน่นอนที่สุดแต่คนจนของอินเดียไม่ค่อย
สร้างปัญหามากมายเพราะสังคมวัฒนธรรมของเขาเป็นตัวชักจูงให้เขาอยู่ในความสงบ ยกตัวอย่าง

เช่น ศาสนา เป็นต้น เขามีศาสนสถานมากมาย บางสิ่งบางอย่างไม่น่าจะเป็นศาสนาแต่เขาก็เลื่อมใส

อีกสิ่งหนึ่งที่ผมรู้สึกเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอินเดียตั้งแต่โบราณคือวรรณะ วรรณะที่มีอยู่ในอินเดียนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมอินเดียอยู่ได้ในปัจจุบัน แม้กระทั่งในปัจจุบันที่บอกว่าประเทศอินเดียไม่มีวรรณะแล้วก็ตาม แต่ในความเชื่อของคนในสังคม วรรณะยังอยู่ตรงนั้นแน่นอนที่สุด ทำให้คนจนเจียมเนื้อเจียมตัว แน่จนบางทีเราบอกว่าวรรณะไม่ดี มันจะไม่ดีแน่นอนถ้ามาอยู่ที่ประเทศไทย แต่มันอาจเป็นความจำเป็นที่มีอยู่ในประเทศอินเดียก็ได้ เพราะสิ่งนั้นเกิดขึ้นมานานแล้ว วันนี้นะครับอย่างคนที่ทำงานที่สถานทูตผม เป็นคนปัตทกวาดบ้าน เขารู้ตัวเองว่าอาชีพเขาสูงสุดก็คือแค่นี้ เขามาคุยกับผมว่าเขาอยากจะทำเขาถูกเข้ามาทำงานปัตทกวาดด้วย ผมบอกว่าลูกคุณน่าจะไปเรียนหนังสือ แล้วก็ไปทำงานอย่างอื่นได้ เขาบอกว่าไม่หรอก เขาคิดว่าเป็นสิ่งที่เขาพอใจแล้ว มันเป็นเรื่องซึ่งสังคมหล่อหลอมกันมาเอง ไม่มีใครบอกว่าใครต้องเป็นอะไร นี่คือการเชื่อจุดเล็กๆ จุดหนึ่งที่ผมมีความรู้สึกว่าเราไม่ทะเลาะทะเลาะกัน อาจจะไม่ใช่ทุกคนที่เป็นอย่างนั้นนะครับ นี่เป็นตัวอย่างที่ผมยกให้ฟังว่าอะไรคือสิ่งที่คนอินเดียอยู่กัน ได้มันเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวรรณะ มันไม่ใช่อย่างที่เรารู้สึกว่าเรามีทาส รัชกาลที่ 5 เลิกทาส อะไรอย่างนี้เป็นต้น วันนี้เราไม่มีทาสในเรือนเบี้ย ไม่มีอะไร แต่วรรณะของอินเดียไม่ใช่ทาส วรรณะของอินเดียมีหลายชั้นเหลือเกิน มัน chop จากคนพื้นบ้านมาเป็นร้อยล้านนะครับ ไม่เท่ากันหมดเลย คนอยู่ในเส้นนี้ก็เดินอยู่ตรงนี้ ก็เดินกันอยู่คนละเส้นทางด้วยความเชื่อของตัวเองว่าเป็นอย่างนั้น หรือศาสนาที่มีมากมายถ้าจนก็สอนให้สวดมนต์ให้พระ ไม่ได้ชาตินี้ก็เอาชาติหน้า นี่คือการที่เกิดขึ้นจริงๆ ในสังคมอินเดีย ถ้าเราได้ไปสัมผัสเขาแล้ว คิดดูสิครับ ผมเคยตามเสด็จสมเด็จพระเทพฯ ไปในพื้นที่ที่ค่อนข้างจะทุรกันดาร ไปดูชาวบ้าน เขาอยู่ในบ้านดิน หลังหนึ่งมีอยู่หนึ่งห้องเท่านั้น ทุกอย่างอยู่ในนั้นหมดเลย นอน หุงหาอาหาร ส่วนห้องน้ำไม่มี ไปหุง เพราะเขามีความเชื่อที่ไม่เอาสิ่งสกปรกมาไว้ในบ้าน ต้องไปอยู่ข้างนอกก็มีแค่นั้นแล้วก็อยู่กันอย่างนั้น แออัดกันอยู่ในนั้น นี่ถือว่าโอ เคแล้ว ดีกว่านอนกลางดินกินกลางทราย สังเกตไหมครับว่าไม่ว่าอะไรเกิดขึ้นในอินเดีย คนอินเดียต้องตายตลอด เพราะคนที่จนขนาดไม่มีอะไรจะรับประทาน หรือนอนกลางดินกินกลางทรายมีเยอะแยะมากมายเลย ฝนตกก็ตาย ร้อนก็ตาย หนาวก็ตาย น้ำท่วมก็ตาย ตายเรื่อยๆ เพราะคนเยอะเหลือเกิน รัฐบาลช่วยไม่ไหว

ผมเองมานั่งนึกว่าทำไมคนอินเดียถึงเป็นพวก veg หรือมังสวิรัตียะ มังสวิรัตินี่ไม่ใช่เรื่องของศาสนาเลย เป็นเรื่องของสังคมที่สอนกันมาตั้งแต่เด็กดำบรรพ์แล้วว่ากินผักดีกว่า อย่าไปกินเนื้อ เพราะว่าคนที่ไปอยู่ที่อินเดียพบว่าอินเดียมีสัตว์เยอะแยะมากมาย เต็มไปหมดเลย ที่ทำเนียบตอนเย็นๆ จะมีนกมาเป็นพันๆ ตัว มานอนอยู่ที่ต้นไม้แล้วเขาก็ไป เขาไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บ้านเราถ้านกเยอะอย่างนี้สนุกเลย ยิ่งกันใหญ่ แต่เขาไม่ทำครับ ผมมานึกว่าเขาสอนให้คนกินผักเพราะสมัยก่อนนั้นไม่มีตู้เย็น ถ้าเผื่อว่าวัวสักตัวเอาไปเก็บไว้ที่ไหน ได้กินนิดเดียวที่เหลือก็ต้องทิ้ง มีวัวเอานมมา

เลี้ยงครอบครัวดีกว่า กินผักดีกว่า ผมเอาพันธุ์ผักจากประเทศไทยไปปลูกองุ่นมาก ปลูกง่ายโตเร็ว ดินดีเหลือเกิน ผมว่าอะไรหลายๆ อย่างสอดคล้องกันทำให้สังคมเขาไปได้เรื่อยๆ สังคมเขากินผักได้ เขาจะรับประทานอย่างนั้นตลอดเวลาโดยไม่รู้สึกเบื่อ อาหารคนจนก็จาปาตี คนรวยก็กินนาน นานคือโรตีสานเราแต่ทำจากธัญพืชที่มีคุณภาพ ส่วนจาปาตีทำจากธัญพืชที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ต่างกันเลย เหมือนเรารับประทานข้าวหอมมะลิและข้าวที่ไม่ใช่หอมมะลิ แล้วก็ถั่วต้มที่เขาเรียกดาล นี่คืออาหารเช้า กลางวัน เย็นของคนจนๆ และรับประทานอย่างนี้ทุกวัน ทุกมื้อด้วย ไม่ใช่ไร เพราะมีไขมัน โปรตีน คาร์โบไฮเดรตพอที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดได้ **ผมคิดเอาเองนะครับว่าสังคมสอนสังคมสอนให้คนอยู่รอดด้วยวิธีนี้** แทนที่จะไปกินเนื้อสัตว์ เมนูที่อินเดียต้องมีสองหน้านะ ครับ หน้าหนึ่งเป็นพวกมังสวิรัต อีกหน้าหนึ่งเป็นพวกอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ซึ่งเป็นปกติธรรมดาอยู่แล้ว

สังคมวัฒนธรรมหลายๆ อย่างที่ผมเห็นมันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเขายากนะ ครับ วรรณะเขายังมีอยู่ กินผักก็กินอยู่อย่างนั้น เรื่องของครอบครัว อินเดียเป็นสังคมครอบครัวก็เหมือนไทยครอบครัวหนึ่งพ่อ แม่ ลูกก็อยู่ด้วยกันในบ้านหลังหนึ่ง ไม่ค่อยแยกออกไปจากกัน อันหนึ่งเมื่อก่อนประเทศไทยมีเด็วนี่ประเทศไทยไม่มีแล้ว คือพ่อแม่หาลูกเขยหรือลูกสะใภ้ให้กับลูกของตัวเอง เมื่อก่อนที่เราเรียกว่าคลุมถุงชนนะครับ เด็วนี่อินเดียยังเป็นอย่างนั้นอยู่เลย ทำไมอินเดียยังเป็นอย่างนี้ เพราะอินเดียมีชั้นวรรณะก็พยายามเดินอยู่บนถนนของตัวเอง การที่จะเดินอยู่บนถนนของตัวเองได้ก็ต้องแต่งงานกับคนที่เดินอยู่บนถนนนี้เท่านั้น ไม่แต่งงานไปกับผู้อื่น เป็นต้น มีคนอินเดียที่อยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ที่หาผู้หญิงหรือผู้ชายในถนนเส้นเดียวกันไม่ได้ที่ประเทศไทยก็ต้องไปหาที่อินเดีย นี่เป็นเรื่องจริงนะครับ รักไม่รักไม่รู้ แต่ว่าพ่อแม่หาให้ โดยเฉพาะผู้หญิงค่อนข้างจะยุ่งยากหน่อย เกิดมาเป็นผู้หญิงไทยโชคดีนะครับ เพราะผู้หญิงอินเดียต้องเตรียมสินสอดไปขอผู้ชายแต่งงาน ลูกผู้หญิงที่อินเดียไม่ค่อยเป็นที่ต้องการของครอบครัว ผมเห็นเยอะเยอะไปหมดเลยนะครับ ข้างทางไม่ทราบเห็นหรือเปล่า ตามสี่แยกต่างๆ เด็กเล็กๆ ที่ถูกอุ้มหรือโดนจูงมาเป็นเด็กผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ที่มาขอทาน เด็กผู้ชายน้อยมาก นั่นคือความไม่ต้องการของครอบครัวเพราะพอเกิดเด็กผู้หญิงขึ้นมา พ่อแม่ ต้องเตรียมสินสอดไว้ให้ลูกสาวสำหรับไปแต่งงาน รวยหน่อยก็โอ เค ถ้าจนก็แย่เลย นี่คือความเป็นอินเดียที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เป็นอย่างนี้ ของเราวันนี้ไม่มีแล้วครับที่พ่อแม่เลือกให้ ผมขออนุญาตนอกเรื่องนิด มีเจ้าหน้าที่อินเดียที่อยู่สถานทูตเป็นคนเก่ง ทำงานได้ดีมาก วันหนึ่งเขาเข้ามาพบเขาบอกว่าขอลาออก ผมถามว่าทำไมละ เขาบอกว่าจะไปแต่งงาน ผมบอกว่า you แต่งงาน you ก็มาทำงานอยู่ที่นี่ได้นี่ ก็ขอแสดงความยินดีด้วยนะ เขาบอกว่าที่เขาต้องลาออกเพราะเมื่อเขาแต่งงานเขาต้องไปอยู่บังกอลอร์ อ้าวทำไมละก็เห็น you คงกันอยู่ทุกวันก็อยู่ที่นี่ไม่ใช่หรือ เขาบอกไม่ใช่คนนี้หรืออ้อ อ้าวแล้วทำไมละ ที่แต่งงานคือคนที่พ่อแม่หาให้ แล้ว you โอเคหรือ ก็โอ เคนะและเชื่อว่าคนที่พ่อแม่หาให้ต้องเป็นคนดี อ้าวแล้วคนที่ you

คงอยู่ทุกวัน ก็ไม่เป็นไรกับอกเขาไปก็จบ นี่ คือการยอมรับที่หล่อหลอมมาจากสังคม แปลกใหม่
ครับ ถ้าเป็นคนไทยไม่เอาแล้วครับ อันนี้ไม่ใช่ ไม่มีทาง พ่อแม่อย่ามายุ่ง ค้นหาของตัวเอง จะบอก
ว่าเป็นอะไรครับ มันเป็นความเชื่อหรือครับ ผมก็ไม่รู้จะบอกว่าเป็นอะไร ในสังคมอินเดียเป็นแบบนี้
ครับ เขาเป็นแบบนี้ของเขา จริงๆ ผมมีความรู้สึกที่สังคมอินเดียยังเป็นสังคมแบบนี้อยู่
ในขณะที่สังคมของประเทศไทยที่เคยเป็นแบบนี้ คล้ายๆ อย่างนี้เราเปลี่ยนไปแล้ว เมื่อ
เราเปลี่ยนไปแล้ว เราต้องหันกลับไปมองว่าเขายังไม่เปลี่ยน แล้วเราจะ deal กับเขา
อย่างไรในลักษณะที่เขายังไม่เปลี่ยน นี่คือการที่ผมรู้สึกว่าเราต้องรู้จักเขาให้ได้ในสิ่งต่างๆ
เหล่านี้ ว่าเขาเป็นแบบนี้ เขาชอบสิ่งนี้ เขาไม่ชอบสิ่งนี้ เขาเลื่อมใสในสิ่งนั้นและเชื่อในสิ่งนี้ นี่คือการ
หนึ่งที่ผมอยากจะเรียนให้ที่ประชุมนี้ทราบ ว่า deal กับอินเดียจริงๆ นั้นไม่ยากหรอก ถ้าเรารู้จักเขา

ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย โดยเฉพาะในเรื่องของสังคมที่เราคิด
ว่าใครคือตัวกลาง ตัวเชื่อมโยงได้ในการดำเนินการในเรื่องนี้ ผมคิดว่ากระทรวงการต่างประเทศ
เป็นตัวเชื่อมที่ดี เพราะกระทรวงการต่างประเทศมีสถานทูตอยู่ที่นั่น สถานทูตมีหน้าที่เป็นตัว
เชื่อมโยงในเรื่องต่างๆ นอกจากจะทำความสัมพันธ์โดยรวมแล้ว สิ่งที่เราต้องทำคือความร่วมมือ
ทางด้านการเมือง คือการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงการ
ต่างประเทศ รัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจทำอะไรที่จะให้เราขายของได้มาก
สถานทูตมีหน้าที่จัด destination Thailand อาจารย์ (เชษฐ) ยังเคยไปช่วยผมเลย ทางด้านสังคม
ท่องเที่ยวเราจัดเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น เพื่อให้เขารู้สึกประทับใจประเทศไทย หรือย้ำความ
ประทับใจที่มีต่อประเทศไทย ให้เขาหันมามองเรา ในด้านสังคม วัฒนธรรม ผมได้ทำสิ่งหนึ่งก็คือ
การจัดสัมมนาทางด้านสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา ปัจจุบันยังมีอยู่ เมื่อผมไปแรกๆ
ด้วยความตั้งใจผมคิดว่าอยากจะเปิดศูนย์วัฒนธรรมไทยที่ประเทศอินเดีย ซึ่งอินเดียเปิดไปแล้ว
ไม่กี่เดือนนี่เอง จริงๆ ผมอยากจะทำเพราะว่าวางแผนไว้ล่วงหน้าสามปีคือในหลวง 80 พรรษาถ้า
เราเปิดศูนย์วัฒนธรรมที่ประเทศอินเดียได้จะดี อย่างน้อยเป็นสัญลักษณ์เพื่อฉลองในหลวง 80 นะ
ครับ ก็จัดสัมมนาเอานักวิชาการสาขาต่างๆ มาคุยกันอย่างน้อยที่สุดเพื่อสร้างความสัมพันธ์ รู้จัก
คุ้นเคยระหว่างกันในสาขานี้ ผมจัดที่อินเดียปีหนึ่งแล้วมาจัดที่กรุงเทพฯ ปีหนึ่ง สลับกันไปสลับกัน
มา ปีหน้าจะมาที่ประเทศไทย ท่านทูตท่านใหม่ยังกรุณาเก็บงานสัมมนานี้ไว้ นอกจากจะเอา
นักวิชาการมาเรียนรู้ซึ่งกันและกันในสาขาที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่เรื่องของการเมือง ไม่ใช่เรื่องของ
เศรษฐกิจ แต่เป็นเรื่องของ people to people contact นะครับ ผมคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้
เรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดี และทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดี อันนี้ก็เรียนให้ท่านนักวิชาการ
ทั้งหลายได้ทราบ หรือทางวช. นะครับได้มีส่วนร่วม กับสถานทูตจัดการสัมมนานี้ซึ่ง
แตกสาขาไปเยอะแล้วก็จะดีจะเพิ่มนักวิชาการได้มากขึ้น เพิ่มความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ได้มากขึ้น อย่างน้อยอาจจะทำอะไรขึ้นมา เพราะว่าในการสัมมนาของผมทุกครั้งเมื่อสัมมนา

เสร็จแล้วผมพิมพ์เป็นเล่มขึ้นมา แจกจ่ายไปตามที่ต่างๆ มหาวิทยาลัยมหิดลก็แจกมาครับ ปีนี้ก็ได้แล้วครับ อาจารย์นั่งลักษณะเป็นคนทำขึ้นมาให้แล้ว สิ่งนี้น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับวงการนักวิชาการด้านสังคมวิทยามากมายทีเดียว แต่ศูนย์วัฒนธรรมผมเปิดไม่ได้เพราะเหตุว่าผมทำๆไปแล้วหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ ไม่ค่อยรู้สึกอยากจะทำ ไม่ค่อยรู้สึกอยากจะทำ อย่างว่าพอว่าอินเดียไม่ค่อยรู้สึกหรอก ถ้าเป็นอเมริกาก็คงแย่งกันทำ ต้องพูดกันอย่างนี้จริงๆ ผมไม่ได้พูดด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ เพียงมองว่าอะไรที่เป็นประโยชน์ทางด้านนี้กับประเทศไทยก็อยากจะทำ ก็เรียนว่ากระทรวงการต่างประเทศก็เป็นตัวกลางที่เป็นประโยชน์เพราะมีสถานทูตอยู่ที่นั่นอยู่แล้ว มีเว็บไซต์ที่เข้าไปดูได้ตลอดเวลา ผมเชื่อว่าข้าราชการทุกคนที่ประจำสถานทูตไทยที่ประเทศอินเดียยินดีให้ความร่วมมือเพราะเป็นข้าราชการที่สมัครใจไปทั้งนั้น ไม่ใช่ถูกบังคับให้ไป ยุคก่อนนั้นไม่ค่อยอยากไปกัน ยุคนี้ข้าราชการอยากไปทำงาน อยากไปประเทศอินเดียเพราะมีความรู้สึกว่ายินดีกำลังโต ผมโชคดีที่ผมได้ไปอยู่ที่อินเดียเมื่ออินเดียเริ่มจะโต เริ่มลุกขึ้นยืนขึ้นได้รู้สึกดีนะครับ เพราะบางทีเราก็มองแต่เศรษฐกิจๆ ของอินเดียเขาเฟื่องฟูนะครับ สมัยผมอยู่ GDP 11 วันนี้ในขณะที่บางประเทศติดลบเยอะเยอะนี้ของเขาอยู่ที่ 7 คิดดูสิครับเขาไม่กระทบมากเพราะเงินเขาเยอะครับ เขารู้จักใช้ด้วยนะครับ

อีกสิ่งหนึ่งคือภูมิปัญญา คือเราอย่าไปมองว่าอินเดียมีแต่ไอที อย่างเดียว อินเดียพยายามปรับประเทศให้เป็นประเทศที่พูดถึงไอที ไม่ใช่บังกาลอร์คือไอทีแห่งเดียว ทุกเมืองของประเทศอินเดียมีไอทีที่ล้ำหน้าทั้งนั้น แต่ต้องเรียนให้ทราบว่าเมื่อเริ่มต้นทำไมบังกาลอร์ เริ่มต้นคือเขาย้ายฐานการผลิตจากยุโรปและโดยเฉพาะจากอเมริกามาผลิตที่นั่นต่างหาก แล้วก็ชวนไมโครซอฟท์ ชวนไครต่อไครมาเพราะว่ามันถูกแล้วก็ส่งไปขายแพงๆ ซึ่งเขาเห็นเป็นสิ่งที่ดีเพราะลงแรงน้อย ขายแพง อินเดียซื้ออะไรจากเรามากที่สุดรู้ไหมครับ ชื่อ hardware จากประเทศไทยมากที่สุด เราขายของหนัก เราขายของเบา ก็แล้วแต่นี้ก็เรียนให้ทราบจริงๆ แล้วอินเดียไม่ใช่ประเทศไอทีเท่านั้น เขายังมีอื่นๆ เยอะ **สิ่งที่เราต้องการจากเขาคงไม่ยากเพียงแค่เราต้องปรับตัวให้รู้สึกต้องการเขา แล้วให้เขาให้เราอย่างไรต่างหาก** นี่คือบทบาทของเราก็น่าจะโอเค ผมก็ฝากนักวิชาการทุกท่าน และผู้ที่สนใจประเทศอินเดียทุกท่านอย่าเพิ่งวางอินเดียนะครับ พยายามดูเขาไปเรื่อยๆ พยายามจับเขาให้ได้ เขาเป็นแหล่งวิชาความรู้ที่มีมากมาย ทุกอย่างมากจริงๆ เพราะว่าคนเขาเยอะ เขามีตัวเล็กเยอะ ฉะนั้นคนเก่งหาไม่ยากครับ

ผมขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณานั่งฟังสิ่งที่ผมเล่าให้ฟัง มีอะไรจะถามผมยินดีจะตอบเท่าที่ผมจะตอบได้ในระหว่างช่วงรับประทานชา กาแฟก็ได้ ขอบพระคุณอย่างสูงครับ
